

Espedal, Tomas

"Utdrag fra Mitt privatliv"

2014 ss. 9, 11-14, 22-25, 32-33, 38-39, 63-64

Copyright (C) 2014 Gyldendal

Kopiert med hjemmel i Kopinor-avtalen

På attenårsdagen fikk jeg et fotografiapparat av foreldrene mine. Jeg hadde ønsket meg et; jeg husker ikke hvorfor, kanskje fordi jeg hadde en flott kjæreste.

Kanskje fordi jeg allerede var en betrakter; jeg likte å se ting på avstand. Jeg likte selve avstanden, en tilbøyelighet som senere skulle utvikle seg til en forkjærlighet for brev og telefonsamtaler, lesing og vinduskarmer, alle slags tekstiler, gardiner og klær, sengetøy og lukkede rom.

Min far arbeidet i en tekstilfabrikk. Min mor var sekretær. I fritiden var hun syerske, hun satt ved arbeidsbordet bak symaskinen og sydde klær til min søster og meg. Jeg var ambivalent til synet av min mor som sydde, delvis var det et beroligende bilde av min mor som arbeidet til den søvndyssende lyden av symaskinen, men jeg var urolig fordi jeg visste at hun sydde klær som ville skaffe meg store problemer. Hun sydde dresser. Brune og blå og grå dresser med vester og hvite skjorter. Det var på syttitallet. Vi bodde i en boligblokk. Det var farlig for meg å gå rundt i disse kostymene i gaten hvor vi bodde.

Når min mor ikke sydde, om kveldene, satt hun ofte bak arbeidsbordet sitt og limte inn fotografier i familiealbum som etter hvert talte mange bind. Hun tok bildene med et Kodak Instamatic-apparat, fikk dem fremkalt, og utviklet en teknikk med å klippe til de firkantete fargefotografiene i alle slags formasjoner; det ser ut som om hun har villet klippe bort alt som var uvesentlig: himmel og trær og det som fantes av natur. Noen ganger forsvant enkelte personer. Andre ganger klippet hun bort føtter og armer, en hånd og enkelte kroppsdelar. Jeg tror hun fotograferte, eller laget fotografier, på samme måte som hun sydde; hun klippet og limte sine barn til de så ut slik hun ville at de skulle se ut. Hun klippet og limte og sydde sammen en verden som så ut slik hun ville at verden skulle se ut, det var min mors metode; og det jeg har lært om skriving og fotografering, det har jeg lært av min mor.



Min datter i min leilighet.

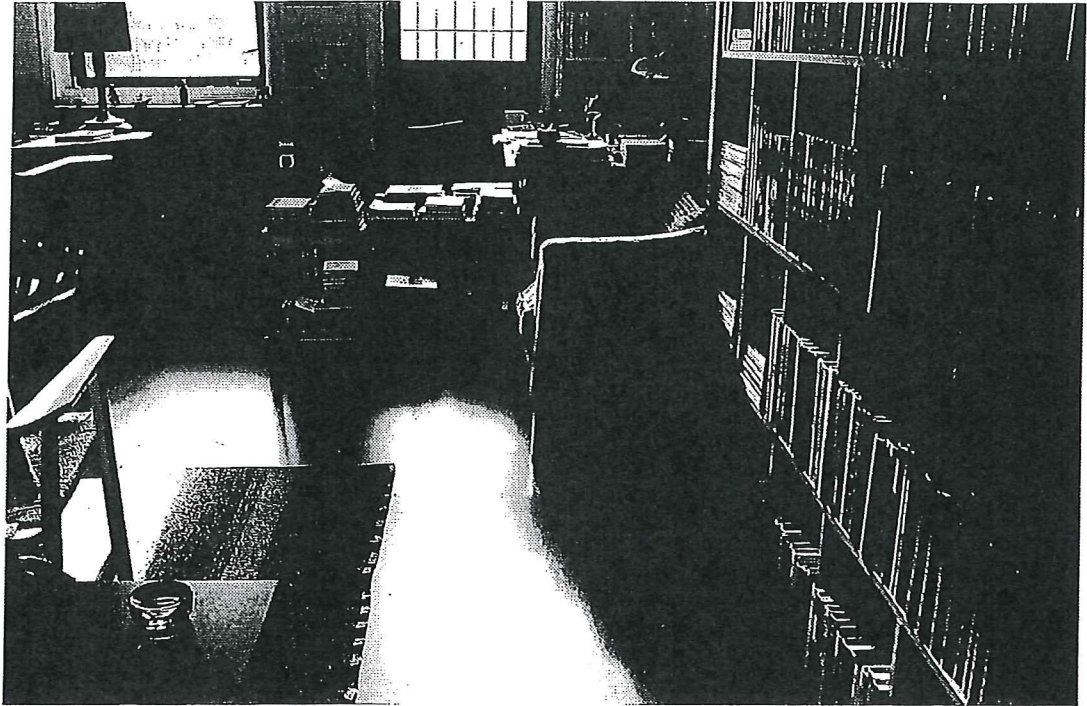
Amalie, Dreggen, Bergen, 1999.

Hver gang jeg skriver min, tenker jeg
på hvor lite vi eier. Vi eier ingenting.



Jeg liker ikke å flytte, og likevel flytter jeg, motvillig, så ofte at det føles som å bo i det samme rommet, bare på et annet sted.

Den perfekte leiligheten. Dreggen, 1999.



Etter å ha flyttet ufrivillig utallige ganger overtok jeg endelig – i tredveårsalderen – den perfekte leiligheten etter min søster. Leiligheten hadde en stor terrasse med utsikt mot havnen og byen; jeg innredet den som en eneste stor skrivestue, men klarte aldri å skrive noe av betydning i den perfekte leiligheten.

Stue og arbeidsrom i Dreggen. 1999.



Leiligheten ble et sted for fester. I en periode arrangerte Henning og jeg Bergen Poesifest, hvor et av høydepunktene var avslutningsfesten som samlet mer enn femti gjester i leiligheten som var kjent som en litterær nattklubb i Bergen.

Magne og Henning, Dreggen, 2001.



Min datter i sin mors pelslue.

Amalie. Dreggen, 2001.

Her er det som går i arv, et ansikt, et navn,
noen klesplagg og minner; jeg kan se nærvær
og fravær av moren i døtrenes ansikter.



Harriet på vei hjem fra barnehagen noen dager etter at moren hennes døde i huset på Ask. Harriet pleide å skynde seg hjem, og vi gikk snarveien over Kongshaugen, men denne høsten brukte hun ofte lang tid på den korte veien hjem.

Harriet. Ask, 2002.



Da Agnete var syk og sengeliggende i huset – hun hadde valgt å dø hjemme – sa hun en morgen vi spiste frokost: «Det er rart å tenke på at Harriet ikke vil huske meg når hun blir stor.»

Harriet i huset på Ask. Høsten 2002.



Agnete fikk rett; glemselen kom, men fraværet hennes vil aldri bli glemt.

Harriet i huset på Ask. Våren 2006.



Etter at jentene har spist frokost og forlatt huset,
går jeg ofte opp igjen på soverommet, legger meg
i sengen og ser mot vinduet.

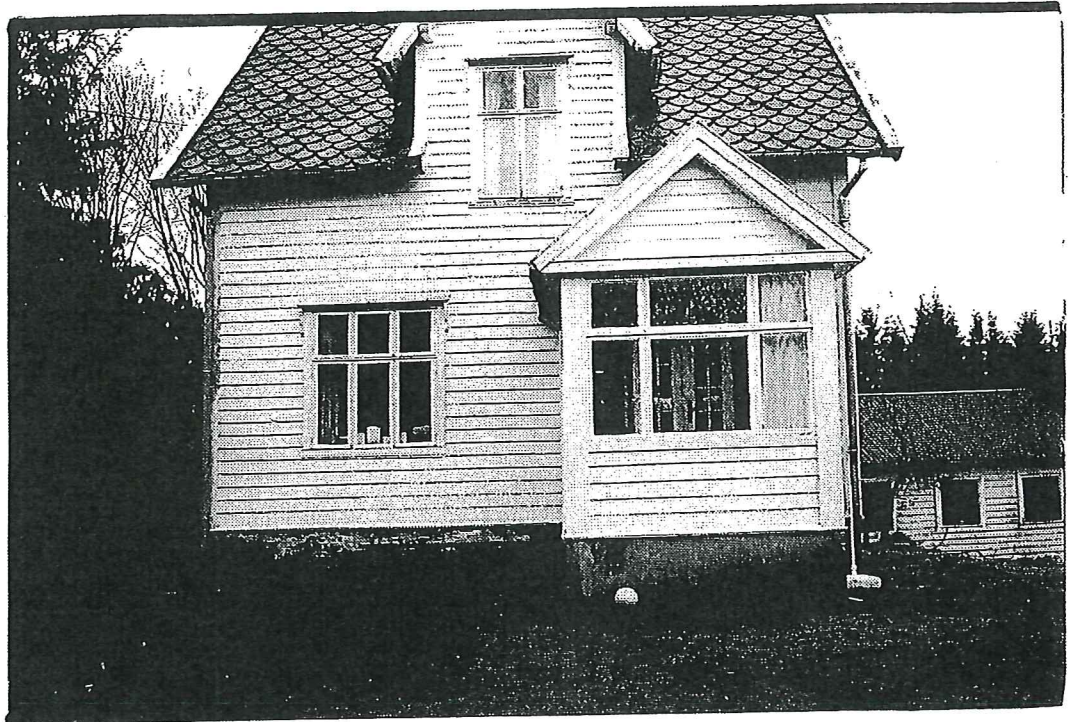
Å halvsove, halvdrømme om morgenen, se hvordan
årstidene passerer sengekanten og vindusruten, en
skygge bare, som drar etter seg vinteren, sommeren,
du våkner og det er vår ute, høst inne.

Soveromsgardiner i huset på Ask. 2006.



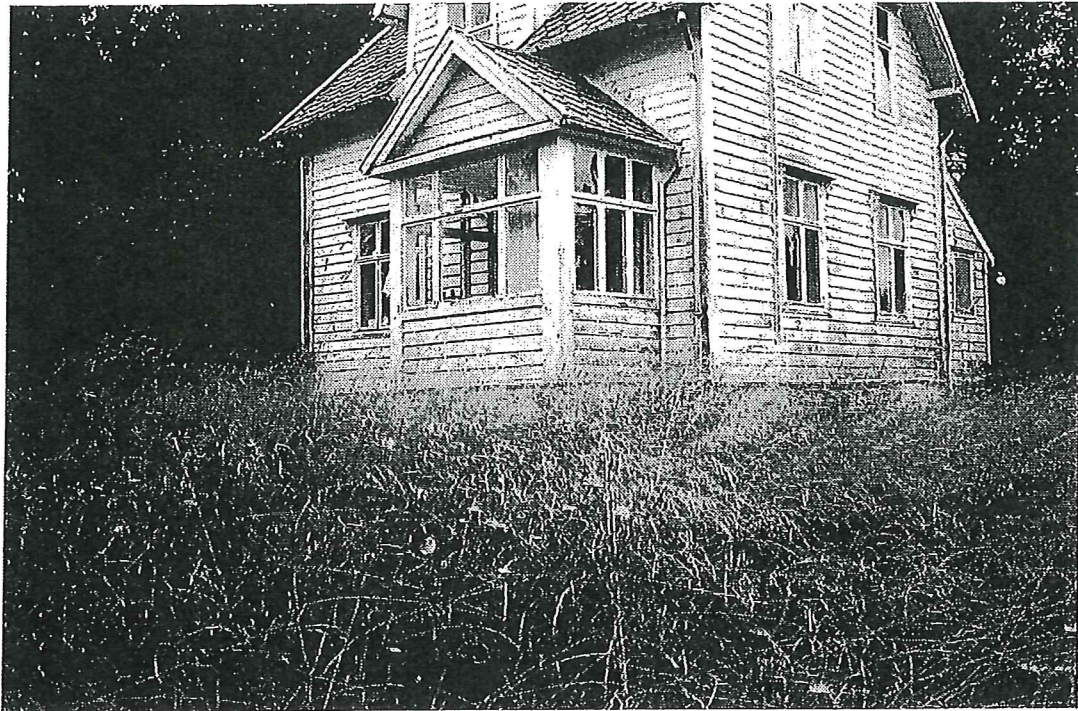
I en periode leide jeg et arbeidsrom i nabohuset, det forandret alt, utsikten og skrivingen; å skrive i et fremmed hus, med utsikt til sitt eget hjem, det gjorde skrivingen min mer alvorlig, tristere.

Arbeidsrommet i nabohuset på Ask. 2006.



Jeg bodde seks år i huset på Åsk, det var de beste årene i livet mitt, men heller ikke dette huset skulle bli et varig hjem; vi ble tvunget til å flytte.

Huset bebodd og levende. Morgen. Vår. 2006.



Huset skulle selges. Han som ville selge huset, fikk ikke solgt det, huset ble stående tomt, og langsomt døde det; jeg klarte ikke å synes det var trist. Jeg var blitt vant til å flytte, og til at mennesker og hus døde.

Jeg vet ikke hvorfor, men jeg savner ikke de døde. Jeg savner de som lever, de som er flyttet og er borte på den vanskeligste måten.

Huset forlatt og dødt. Kveld, Høst, 2011.



«Det finnes ingen på et fotografi
hvem skulle du vende ryggen?»

Siljes hår. Øyjordsveien, 2011.



«En setning har ingen fremside
et fotografi savner bakside.»

Hvis det er mulig å fotografere lykke, så er dette
bildet et forsøk: Vi skrev og sov sammen.

Soverom, og Siljes arbeidsrom.
Øyjordsveien, 2011.